

Vergaderjaar 2013–2014

21 501-34

Raad voor Onderwijs, Jeugd, Cultuur en Sport

Nr. 214

VERSLAG VAN EEN SCHRIFTELIJK OVERLEG

Vastgesteld 1 oktober 2013

Binnen de vaste commissies voor Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Volksgezondheid, Welzijn en Sport hebben enkele fracties de behoefte om vragen en opmerkingen voor te leggen over de informele Cultuur- en Sportraad van 1 en 2 oktober 2013, waarbij de volgende brieven zijn betrokken:

- Geannoteerde agenda van de informele Cultuur- en Sportraad van 1-2 oktober 2013 (aangeboden bij brief van de Minister Onderwijs, Cultuur en Wetenschap d.d. 9 september 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 212)
- Geannoteerde agenda van de informele Sportraad van 1 oktober 2013 (aangeboden bij brief van de Minister Volksgezondheid, Welzijn en Sport d.d. 17 september 2013 (Kamerstuk 21 501-34, nr. 213)
- Brief van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap van 8 juli 2013 inzake Europese consultaties over: 1) mediavrijheid en pluralisme en 2) de onafhankelijkheid van het toezicht op de media (Kamerstuk 21 501-34, nr. 211)

Bij brief van 30 september 2013 hebben de betrokken Ministers en de Staatssecretaris deze beantwoord. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Wolbert

De griffier van de commissie,
De Kler

Inhoud

I	Vragen en opmerkingen uit de fracties	2
	1. Algemeen	2
	2. Geannoteerde agenda informele Cultuurraad op 2 oktober 2013	2
	2.1 Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie	2
	2.2 Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld	3
II	Reactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap	6

I Vragen en opmerkingen uit de fracties

1. Algemeen

De leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, D66 en GroenLinks hebben kennisgenomen van de geannoteerde agenda van de Informele Cultuur-, en Sportraad van 1 en 2 oktober 2013. Op een aantal onderdelen vragen de leden nadere toelichting.

De leden van de D66-fractie stellen vast dat de geannoteerde agenda Sport pas op 17 september is ontvangen, terwijl de geannoteerde agenda Cultuur al reeds op 9 september bekend was. Deze leden verzoeken de Minister van Volksgezondheid, Welzijn en Sport ervoor zorg te dragen dat de Kamer de voorbereidende informatie eerder ontvangt. Deze leden vragen voorts wie vanuit het kabinet Nederland daadwerkelijk in de Raad zal vertegenwoordigen.

De leden van de GroenLinks-fractie betreuren de aanleiding voor dit schriftelijk overleg en hopen dat de Staatssecretaris voorspoedig zal herstellen van zijn onfortuinlijke val.

2. Geannoteerde agenda informele Cultuurraad op 2 oktober 2013

De informele vergadering van de Cultuurraad heeft als doel om van gedachten te wisselen over de volgende twee onderwerpen:

- Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie
- Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld

2.1 Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie

De leden van de VVD-fractie vinden dat de Europese Unie zich sterk moet maken voor het versterken van de interne markt en het wegnemen van handelsbelemmeringen. Op die vlakken zijn nog grote stappen te zetten. Dat vraagt om focus op de juiste zaken. Het organiseren van een conferentie van cultuur als middel voor sociale en economische transformatie past niet bij de noodzakelijke focus in de EU. De ambtelijke tijd die hiermee is gemoeid kan beter worden ingezet om de interne markt te optimaliseren en om de handelsbelemmeringen weg te nemen. De bevoegdheden van de Europese Unie op het gebied van cultuur behoeven geen uitbreiding te krijgen. Wordt deze mening door het kabinet gedeeld? Zo nee, waarom niet? Kunnen betrokken bewindspersonen aangeven of deze mening expliciet wordt ingebracht bij de Informele Cultuur- en Sportraad van 1 en 2 oktober aanstaande?

De leden van de PvdA-fractie vragen of het kabinet bij andere lidstaten de behoefte ziet om wel aanvullende bevoegdheden voor de EU te regelen op het gebied van kunst en cultuur. Zo ja, hoe wordt daarop geanticipeerd, zo informeren zij bij de bewindslieden.

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat een sterke culturele en creatieve sector een essentiële voorwaarde is voor een open, zich ontwikkelende en verbonden samenleving. Ook is een bloeiende culturele sector een reden om ergens te willen wonen en maakt het ons land op die manier aantrekkelijk voor talenten en bedrijven. De leden van deze fractie kunnen zich dan ook goed vinden in het initiatief van het voorzitterschap voor een discussie over proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie. Nederland zal de standpunten over de artistieke, maatschappelijke en economische waarden van cultuur, zoals uiteengezet in de visiebrief «Cultuur beweegt. De betekenis van de cultuur in een veranderende samenleving», naar voren brengen. Graag zouden deze leden van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap willen weten hoe ze deze standpunten naar Europees niveau wil vertalen? Welke doelstellingen heeft de Minister geformuleerd op Europees niveau? Ook zouden de leden graag een antwoord krijgen op de volgende vragen: Hoe scoort Nederland internationaal gezien op het benutten van cultuur en creativiteit voor economische groei en sociale cohesie en wat kan hierop nationaal gezien nog verbeterd worden? Wat gaat de Minister doen om te voorkomen dat de rol en de bevoegdheid van de Europese Commissie opgerekt zal worden? Voorst zouden de leden graag zien dat de Minister de Raad voor Cultuur om een advies vraagt om te komen tot een breder Internationaal Cultuur Beleid, zoals eerder Minister Timmermans de Raad voor Cultuur gevraagd heeft om een visie op het bilaterale cultuurbeleid tussen Nederland en Frankrijk.

De leden van GroenLinks-fractie juichen het toe dat in EU-verband onderzocht wordt hoe cultuur, sociale cohesie, mediavrijheid en pluralisme kunnen worden versterkt. Tegelijkertijd maken deze leden zich zorgen over de economische benadering van bijvoorbeeld het cultuurbeleid. Het miskent dat cultuur een eigenstandig belang in een hedendaagse samenleving is. Culturele uitingen, in welke vorm dan ook, zijn niet in de eerste plaats bedoeld om de toeschouwer te behagen, maar om te raken. Deze leden vrezen dat een economische benadering afbreuk doet aan die belangrijke sociale functie van cultuur. Een mecenaat lijkt hen niet de eerstaangewezen benadering. De leden vragen de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap daarom de eigenstandige waarde van cultuur uit te dragen en in de discussies hierover garanties te vragen voor zelfstandigheid en eigenzinnigheid.

2.2 Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld

In januari 2013 heeft de High Level Group on Media Freedom and Pluralism zijn adviesrapport aan Eurocommissaris Kroes gepresenteerd. De High Level Group heeft in het rapport 30 aanbevelingen gedaan. Inhoudelijk worden de meeste aanbevelingen in het rapport door het kabinet onderschreven. Het kabinet verschilt echter van mening met die aanbevelingen die vragen om Europese normstelling. Zo is te lezen onder het kopje «Inzet Nederland» dat het kabinet benadrukt dat de verantwoordelijkheid voor mediavrijheid en -pluralisme eerst en vooral bij de lidstaten zelf ligt. De leden van de VVD-fractie delen dit standpunt. Toch vragen de leden van deze fractie zich af of iedere normstelling op Europees niveau op het gebied van mediavrijheid en -pluralisme uitgesloten moet worden. De leden van vinden het hebben van onafhankelijke en vrije media een groot goed, omdat het onder andere een goede

werking van de democratie bevordert. Nederland zou moeten uitdragen dat ook in andere landen – zeker de landen binnen de EU – sprake moet zijn van mediavrijheid en -pluralisme. Is het kabinet het met de leden van deze fractie eens dat mediavrijheid en -pluralisme in de gehele Europese Unie gegarandeerd zou moeten zijn? Zo nee, waarom niet? In de praktijk blijkt namelijk dat niet alle landen binnen de EU hieraan voldoen. Tegelijkertijd constateren zij dat binnen de huidige EU-afspraken het niet mogelijk lijkt om lidstaten hierop aan te spreken. Is het kabinet het eens met deze constatering? Zo ja, vindt het kabinet dat er Europese minimumnormen moeten worden geformuleerd op het gebied van onafhankelijk toezicht op verschillende media en op het gebied van tuchtrechtspraak? De leden van voornoemde fractie vinden uiteraard wel dat er goed bekeken moet worden hoe deze normen geformuleerd dienen te worden en op wat voor manier de controle op deze normen zal plaatsvinden. Op pagina 19 van de begroting van Buitenlandse Zaken¹ staat dat aan nieuwe lidstaten strenge eisen worden gesteld. Er is echter geen manier om dit af te dwingen van huidige lidstaten. Daarom wil het kabinet in 2014 aandringen op een EU-rechtsstatelijkheidsmechanisme, zo staat er in de begroting. Kan worden aangegeven of dit mechanisme ook mediavrijheid moet omhelzen? Zo ja, waarom? Zo nee, waarom niet? Kan worden aangegeven hoe dit eventuele mechanisme vorm zal krijgen? Zo nee, waarom niet, zo vragen deze leden.

De leden van de fractie van de Partij van de Arbeid delen de mening van de regering dat verdere uitbreiding van de bevoegdheden van de EU op het gebied van pluriformiteit en vrijheid van de media onwenselijk is. Wel zien ze enkele voorbeelden van landen waar de persvrijheid in het gedrang is. Deze leden horen graag van de bewindslieden wat zij als de meest effectieve weg zien om hiermee om te gaan.

De leden van de SP-fractie menen dat de aanbevelingen in het genoemde adviesrapport erg ver gaan. Zij kunnen zich dan ook vinden in de opstelling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om in Europees verband nogmaals te benadrukken dat mediabeleid een zaak van de lidstaten zelf is. De leden van deze fractie vragen op welke wijze de Staatssecretaris erop zal toezien dat dit ook zo blijft. Zij menen dat Europese bemoeienis met nationaal persbeleid ongewenst is. Zij vragen wat de inzet van Nederland zal zijn wanneer Europa toch de weg richting verdere Europese wetgeving inzet. Kan de Staatssecretaris dan voet bij stuk houden, of kan de EU stukje bij beetje toch invloed op de Nederlandse mediaregelgeving en daarmee op de Nederlandse persvrijheid krijgen?

De leden van de D66-fractie willen graag benadrukken dat zij het van het hoogste belang achten dat er vrije en onafhankelijke media zijn, in zowel binnen- als buitenland. In dat opzicht vinden deze leden het ook zorgelijk dat de journalistiek van een aantal lidstaten van de Europese Unie door het gezaghebbende Freedom House als gedeeltelijk vrij wordt gekwalificeerd in plaats van geheel vrij. De genoemde leden delen de mening van het kabinet dat het niet wenselijk is om mediaraden of toezichthouders («media councils») in te stellen die boetes kunnen opleggen aan media/journalisten of die iemand zijn journalistieke status kunnen ontnemen. Toch zijn de genoemde leden van mening dat er wel degelijk een rol is weggelegd voor de Europese Unie op het gebied van het waarborgen van de mediavrijheid en pluralisme, zowel binnen de Europese Unie zelf als daarbuiten. Deze leden zijn het dan ook niet eens met de redenering van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in zijn brief aan de Europese Commissie van 8 juli jl. dat wanneer de Europese Unie meer

¹ Kamerstuk 33 750 V, nr. 2

bevoegdheden krijgt op het terrein van mediavrijheid en -pluralisme een blauwdruk of «one size fits all»-benadering zal ontstaan die geen recht doet aan de complexe werkelijkheid.

De genoemde leden hanteren bij dit vraagstuk eerder een positieve benadering en horen graag waar de kansen liggen in plaats van meteen obstakels op te werpen. In dat opzicht vragen deze leden dan ook of de Staatssecretaris bereid is om de belangrijkste punten uit de presentatie van professor Vaira Viķe-Freiberga, die zal worden gegeven tijdens de Raad, terug te koppelen aan de Kamer. Ook zijn de genoemde leden erg benieuwd naar de verhoudingen in de Raad op dit punt. Zijn er lidstaten die zich al expliciet voor of tegen een verdiept mediabeleid op Europees niveau hebben uitgesproken, en zo ja, welke, zo vragen deze leden? Tevens merken de genoemde leden op dat zij het betreuen dat uit de bijlage bij de brief van 8 juli jl. van de Staatssecretaris blijkt dat Nederland veel goede initiatieven afwijst. Deze leden vragen de Staatssecretaris dan ook te verduidelijken waarom zaken als «a free and pluralist media» als randvoorwaarde voor EU-lidmaatschap (aanbeveling 10), Europese prijzen voor kwaliteitsjournalistiek (aanbeveling 14) en subsidies voor extra EU fellowships (aanbeveling 17) zo resoluut worden afgewezen. Daarbij vragen deze leden eveneens of de Staatssecretaris bereid is zijn negatieve houding ten aanzien van (uitbreiding van het beleid van) mediavrijheid- en pluralisme op Europees niveau toe te lichten en te verklaren. De leden van deze fractie constateren dat de Staatssecretaris daar waar het gaat om mediavrijheid en -pluralisme voor het EU-niveau een duidelijke voorkeur heeft voor dialoog boven wetgevende maatregelen. De genoemde leden zijn benieuwd of er wetgeving wordt verwacht op deze terreinen en zo ja, of kan worden verduidelijkt welke en wanneer? Tevens ontvangen deze leden graag een verduidelijking op welke manier de Staatssecretaris inhoud wil geven aan de dialoog? Ook vragen deze leden of de Staatssecretaris kan aangeven wanneer de pilot van de monitor naar mediavrijheid en -pluralisme zal gaan plaatsvinden? Tevens constateren de leden van de D66-fractie dat uit onderzoek van de Europese Commissie is gebleken dat het Commissariaat voor de Media niet aan alle denkbare eisen van onafhankelijkheid voldoet. Graag horen deze leden aan welke eisen het Commissariaat voor de Media dan niet voldoet en of de Staatssecretaris hierin aanknopingspunten voor verbetering ziet? Tot slot vragen deze leden of de Staatssecretaris bereid is om in zijn toekomstverkenning van het Nederlandse mediabeleid ook expliciet en uitvoerig aandacht te besteden aan de ontwikkeling op Europees niveau van zowel mediavrijheid en -pluralisme als convergentie van de audiovisuele wereld en de Nederlandse positie daarin.

De leden van GroenLinks maken zich grote zorgen over de ontwikkelingen ten aanzien van de mediavrijheid binnen en buiten Europa. De vrijheid van drukpers is cruciaal voor gezonde maatschappelijke ontwikkelingen in een democratische rechtsstaat. De leden vinden dat overheden niet moeten volstaan met het toestaan van mediavrijheid, maar dit actief moeten uitdragen en faciliteren. De zorgelijke ontwikkelingen in Rusland, met name gericht tegen de vrijheid om ieders seksuele gerichtheid te vieren, maar ook ten aanzien van politieke en religieuze vrijheden, ondersteunen de leden in deze gedachte. De leden vragen de Staatssecretaris of en, zo ja, hoe hij tijdens deze informele raad zijn collega's ertoe wil bewegen collectief stelling te nemen tegen dergelijke flagrante aantastingen van de menselijke waardigheid.

II Reactie van de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

1. Inleiding

De Minister en de Staatssecretaris danken de leden van de fracties van de VVD, de PvdA, de SP, D66 en Groen Links voor hun inbreng en voor hun betrokkenheid bij de onderhavige EU-dossiers. In reactie op de vraag van de leden van de D66-fractie wie vanuit het kabinet Nederland daadwerkelijk in de Raad zal vertegenwoordigen antwoordt het kabinet dat Nederland op de Informele Cultuurraad vertegenwoordigd zal worden door de Directeur Generaal Cultuur en Media, mw. drs. M.J. Hammersma.

2.1 Proactief cultuurbeleid voor economische groei en sociale cohesie

Het kabinet deelt de opvatting van de VVD-fractie dat de bevoegdheden van de Europese Unie op het gebied van cultuur geen uitbreiding behoeven. Als daartoe aanleiding is zal dit standpunt tijdens de Informele Cultuurraad naar voren worden gebracht.

In antwoord op vragen van de D66-fractie geeft het kabinet aan dat eventuele voorstellen, die mogelijk leiden tot een uitbreiding van de culturele taken van de EU, zeer kritisch zullen worden tegemoet getreden. Het kabinet merkt op dat de door de leden van de VVD-fractie genoemde conferentie «Ready for tomorrow» wordt georganiseerd door de huidige voorzitter van de Raad, Litouwen, en niet door de Europese Commissie. De conferentie beoogt een dialoog tussen de lidstaten over de plaats van cultuur in onze samenleving. Zij onderschrijft het thema van de conferentie, omdat zij cultuur een wezenlijke plaats in onze samenleving toekent. Het beleid van dit kabinet is gestoeld op de overtuiging dat cultuur zowel een intrinsieke, artistieke, waarde heeft als een economische en sociale waarde. Cultuur draagt bij aan de kwaliteit van ons leven, verbindt, geeft ons identiteit en draagt in positieve zin bij aan ons internationale imago.

Het kabinet kan de GroenLinks-fractie verzekeren dat er van een al te economische benadering van het cultuurbeleid geen sprake is in de agenda van deze bijeenkomst.

Het kabinet ziet – in antwoord op vragen van de PvdA-fractie – geen behoefte bij andere lidstaten voor het scheppen van aanvullende bevoegdheden voor de EU op het gebied van kunst en cultuur.

De leden van de D66-fractie hebben vragen gesteld over de Europese inzet van dit kabinet op het gebied van cultuurbeleid. Het kabinet meent dat het in de EU vooral dient te gaan om culturele samenwerking, -dialoog en een uitwisseling van standpunten over de plaats van cultuur in onze samenleving.

De D66-fractie heeft ook vragen gesteld over de betekenis van cultuur en creativiteit voor de economische groei en sociale cohesie. In de visiebrief «Cultuur beweegt»² noemt de Minister van OCW de creatieve industrie als één van de prioriteiten van zijn beleid. Creativiteit en innovatie zijn als essentiële ingrediënten voor de verdere groei van onze kennissamenleving te beschouwen. In het kader van het nieuwe bedrijvenbeleid van het kabinet is de creatieve industrie benoemd tot topsector. De Minister van OCW zal zich samen met de Minister van EZ inzetten voor de versterking van de creatieve industrie.

De D66-fractie vraagt om een breder advies van Raad voor Cultuur over het internationale cultuurbeleid. Het kabinet geeft aan dat de afspraken over doelen en taakverdeling met betrekking tot het internationale

² Kamerstuk 32 820, nr. 76

cultuurbeleid zijn vastgelegd in de brief over het Internationaal Cultuurbeleid van 24 april 2012.³ De samenwerking tussen de departementen verloopt inhoudelijk en procesmatig goed. De Ministers van OCW en van Buitenlandse Zaken hebben recentelijk bij de opening van «Dutch Culture op 16 september jl. nog toegelicht dat het kader dat in deze brief is geschetst en de keuze voor de focuslanden en thema's van kracht blijven. Een advies over het internationaal cultuurbeleid lijkt op dit moment dan ook niet nodig.

2.2 Mediavrijheid en pluralisme in een convergerende audiovisuele wereld

De leden van de VVD-fractie delen het standpunt van het kabinet dat de verantwoordelijkheid voor mediavrijheid en mediapluralisme eerst en vooral bij de lidstaten zelf ligt. Zij vragen of het kabinet hun opvatting deelt dat mediavrijheid en -pluralisme in de gehele Europese Unie gegarandeerd zou moeten zijn. Zij vragen of het kabinet hun constatering deelt dat het binnen de huidige EU-afspraken niet mogelijk lijkt om lidstaten hierop aan te spreken. Ook vragen zij of het kabinet vindt dat er op Europees niveau minimumnormen moeten worden geformuleerd op het gebied van onafhankelijk toezicht op verschillende media en op het gebied van tuchtrechtspraak.

Het kabinet stelt in zijn reactie op de consultatie van de Europese Commissie over het rapport van de *High Level Group on Media Freedom and Pluralism* nadrukkelijk vast dat mediavrijheid en -pluralisme zeer belangrijke waarden zijn, die van groot belang zijn voor het functioneren van de democratische rechtsstaat. Deze gemeenschappelijke waarden maken ook deel uit van wat lidstaten in Europa bindt. Er is binnen Europa een stevige juridische basis voor de bescherming van de uitingsvrijheid: artikel 10 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens (Raad van Europa), artikel 11 van het EU-Handvest voor de grondrechten en in nationale (grond)wetten van de EU-landen. Daar waar de waarden in de Europese verdragen zijn vastgelegd, dienen deze te worden nageleefd. Mediavrijheid en -pluralisme vergen onderhoud en een constante dialoog tussen alle betrokkenen. Daarom verwelkomt het kabinet een discussie over dit onderwerp op Europees niveau. Het rapport van de High Level Group is een goede start.

Het Nederlandse kabinet is voorstander van dialoog en bepleit terughoudendheid met wetgeving op dit terrein. Het Europees Parlement en de Europese Commissie hebben laten zien dat het effect heeft wanneer de Europese Unie zich uitsprekt over knellende mediawetgeving in een van de lidstaten. De Raad van Ministers (EU) heeft hier onmiskenbaar een achterstand. Nederland ziet dialoog op basis van feiten als een goede manier om het debat aan te jagen, in de EU en daarbuiten.

Met betrekking tot nationaal toezicht op naleving van de EU-richtlijn voor AV mediadiensten kan de EU minimumnormen stellen voor onafhankelijkheid van dit toezicht. De Commissie overweegt aanscherping van die normen. Nederland heeft hier een genuanceerd standpunt. Wij zijn van mening dat het huidige toezicht door het Commissariaat voor de Media als zeer onafhankelijk kan worden betiteld, zowel ten opzichte van de audiovisuele sector als ten opzichte van het ministerie. Uit onderzoek in opdracht van de Europese Commissie is dat gebleken en kreeg het Commissariaat een zeer goede beoordeling.⁴ Mocht de Commissie met

³ Kamerstuk 31 482, nr. 84

⁴ Indicators for independence and efficient functioning of audiovisual media services regulatory bodies for the purpose of enforcing the rules in the AVMS Directive, http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/library/studies/regulators/final_report.pdf

een voorstel komen voor wijziging van de Europese richtlijn voor audiovisuele mediadiensten, dan zouden criteria voor onafhankelijk toezicht op de telecommunicatiemarkt (artikel 3 van de Kaderrichtlijn 2009) als voorbeeld kunnen dienen.

Het kabinet maakt bezwaar tegen de aanbeveling van de High Level Group om in alle EU-lidstaten «media councils» te installeren met een wettelijke status, die toezien op de naleving van journalistieke gedragscodes, die journalisten en mediaorganisaties kunnen straffen en/of belonen en die bovendien vallen onder toezicht van de Europese Commissie. In Nederland is er een Raad voor de Journalistiek waarbij de meeste grote media vrijwillig zijn aangesloten. Het kabinet hecht zeer aan deze vorm van journalistieke zelfregulering (die niet moet worden verward met tuchtrechtspraak). Nederland ziet hier geen taak en bevoegdheid voor de Europese Unie.

De leden van de VVD-fractie vragen verder – met verwijzing naar de begroting van Buitenlandse Zaken⁵ – of het EU-rechtsstatelijkheidsmechanisme waar de regering op aandringt, ook mediavrijheid moet omhelzen. Zij vragen hoe dit eventuele mechanisme vorm zal krijgen.

Het kabinet zet zich, samen met gelijkgestemde lidstaten, in voor de instelling van een additioneel mechanisme om ontwikkelingen in de lidstaten ten aanzien van de rechtsstaat, in brede zin des woords, tegen het licht te houden en in een dialoog tussen lidstaten aan de orde te kunnen stellen. De bescherming van mediavrijheid valt, als belangrijk onderdeel van de fundamentele vrijheden in een democratische rechtsstaat, daar ook onder.

In Raadskader – zowel in de Raad Algemene Zaken als de Raad Justitie en Binnenlandse Zaken – is reeds meerdere malen gesproken over de ontwikkeling van een dergelijk instrument, mede naar aanleiding van het initiatief hiertoe van Nederland samen met Duitsland, Denemarken en Finland. Zowel Commissie-vicevoorzitter Reding als Commissievoorzitter Barroso hebben op respectievelijk 4 en 11 september aangegeven dat de Commissie met een mededeling zal komen over een EU-rechtsstatelijkheidsmechanisme. Deze mededeling wordt begin volgend jaar verwacht. Hierin zal de Commissie haar ideeën ontvouwen voor het EU-mechanisme.

Uitgangspunt hierbij is voor de Commissie dat lidstaten gelijkwaardig worden behandeld, de nationale soevereiniteit niet wordt beperkt en dat nauw wordt samengewerkt met de Raad van Europa. Nederland kijkt uit naar de ideeën van de Commissie en zal actief blijven meedenken.

De leden van de PvdA-fractie delen de mening van de regering dat verdere uitbreiding van de bevoegdheden van de EU op het gebied van pluriformiteit en vrijheid van media onwenselijk is. Wel zien zij enkele voorbeelden van landen waar de persvrijheid in het gedrang is; zij horen graag wat de bewindslieden zien als de meest effectieve weg om hiermee om te gaan.

Het kabinet heeft in zijn reactie op de consultatie van de Europese Commissie over het rapport van de «High Level Group on Media Freedom and Pluralism» duidelijk gemaakt, dat zij voorstander is van dialoog wanneer het gaat om (dreigende) beknelling van mediavrijheid en -pluralisme in een of meer lidstaten. Zoals hiervoor al gememoreerd, hebben het Europees Parlement en de Europese Commissie al laten zien dat het effect heeft wanneer de Europese Unie zich uitspreekt over knellende mediawetgeving in een van de lidstaten.

⁵ Kamerstuk 33 750 V, nr. 2.

De leden van de SP-fractie kunnen zich vinden in de opstelling van de Staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap om in Europees verband nogmaals te benadrukken dat mediabeleid een zaak van de lidstaten zelf is. Zij vragen op welke wijze de Staatssecretaris erop zal toezien dat dit ook zo blijft. Zij vragen wat de inzet van Nederland zal zijn wanneer Europa toch de weg richting verdere Europese wetgeving inzet.

Het kabinet gaat er van uit dat de Europese Commissie goede nota neemt van de reacties van de lidstaten op deze consultatie. De informele Raad van 1-2 oktober a.s. is de eerste gelegenheid om over deze aangelegenheid te spreken. Dan zal duidelijk worden hoe de opvattingen van Commissie en lidstaten liggen. Het kabinet wacht dat af en doet voor die tijd geen uitspraken over de richting die de Europese Commissie in de toekomst zal kiezen en wat vervolgens de Nederlandse reactie daarop zal zijn.

De leden van de D66-fractie benadrukken dat zij het van het hoogste belang achten dat er vrije en onafhankelijke media zijn, in zowel binnen- als buitenland. Zij delen de mening van het kabinet dat het niet wenselijk is om mediaraden of toezichhouders («media councils») in te stellen die boetes kunnen opleggen aan media/journalisten of die iemand zijn journalistieke status kunnen ontnemen. Zij zijn het echter niet eens met de redenering van de Staatssecretaris van OCW dat wanneer de Europese Unie meer bevoegdheden krijgt op het terrein van mediavrijheid en -pluralisme een blauwdruk of «one size fits all»-benadering zal ontstaan die geen recht doet aan de complexe werkelijkheid. Zij vragen of de Staatssecretaris bereid is om de belangrijkste punten uit de presentatie van professor Vike-Freiberga, die zal worden gegeven tijdens de Raad, terug te koppelen aan de Kamer. Zijn er lidstaten die zich al expliciet voor of tegen een verdiept mediabeleid op Europees niveau hebben uitgesproken, vragen deze leden?

Het kabinet neemt er kennis van dat deze leden het niet eens zijn met zijn overweging dat oprekking of uitbreiding van de EU-bevoegdheden op terrein van mediavrijheid en -pluralisme leidt tot een blauwdruk of «one size fits all»-benadering, die geen recht doet aan de complexe werkelijkheid, waarin het functioneren van de media en van het mediatoezicht sterk is verweven met politieke en bestuurlijke tradities en met de economische situatie in de diverse lidstaten. Uiteraard is het kabinet bereid om de belangrijkste punten van de presentatie van professor Vike-Freiberga die zal worden gegeven tijdens deze Raad, terug te koppelen naar de Kamer. In die terugkoppeling zal ook worden aangegeven wat de opvattingen zijn van lidstaten.

Deze leden vragen de Staatssecretaris te verduidelijken waarom zaken als «a free and pluralist media» als randvoorwaarde voor EU-lidmaatschap (aanbeveling 9), Europese prijzen voor kwaliteitsjournalistiek (aanbeveling 14) en subsidies voor extra EU fellowships (aanbeveling 17) zo resoluut worden afgewezen.

Aanbeveling 9 «a free and pluralistic media environment must be a pre-condition for EU-membership» wordt door Nederland niet resoluut afgewezen. In onze reactie op de consultatie wijzen wij erop dat in de Kopenhagen-criteria al van de kandidaat-lidstaat wordt gevraagd om de democratische principes te respecteren, de mensenrechten te respecteren en het *acquis communautaire* volledig over te nemen en toe te passen. De uitingsvrijheid is hierin een belangrijk element en het kabinet hecht aan stevige toetsing van kandidaat-lidstaten.

Aanbeveling 14 (onder andere Europese prijzen voor kwaliteitsjournalistiek) vinden wij geen zaak voor de Europese Unie, maar een verantwoordelijkheid van de lidstaten (en meer nog; van de media/journalistiek zelf).

Ook aanbeveling 17 (onder andere door de EU gefinancierde journalistieke fellowships) vinden wij geen zaak voor de Europese Unie, maar een verantwoordelijkheid van de lidstaten (en meer nog; van de media/journalistiek zelf).

Deze leden zijn benieuwd of er wetgeving wordt verwacht op terrein van mediavrijheid en -pluralisme en zo ja, of kan worden verduidelijkt welke en wanneer. Ook vragen zij wanneer de pilot van de monitor naar mediavrijheid en -pluralisme zal gaan plaats vinden.

Vooralsnog is geen EU-wetgeving voorzien. De Commissie zal nu eerst bekijken wat de reacties van lidstaten en andere belanghebbenden zijn op de consultatie naar aanleiding van het High Level Group-rapport en op de consultatie over onafhankelijkheid van toezichhouders.

De pilot met een monitor voor mediavrijheid en pluralisme zal de Commissie waarschijnlijk nog dit jaar uitbesteden aan de Europese Universiteit in Florence. Nog niet bekend is wanneer de eerste resultaten beschikbaar zullen zijn.

De leden van de D66-fractie constateren dat uit onderzoek van de Europese Commissie is gebleken dat het Commissariaat voor de Media niet aan alle denkbare eisen van onafhankelijkheid voldoet. Graag horen zij aan welke eisen het Commissariaat niet voldoet en of de Staatssecretaris hier aanknopingspunten voor verbetering ziet.

Zoals hiervoor al gemeld, kreeg het Commissariaat een zeer goede beoordeling in het onderzoek dat in opdracht van de Europese Commissie werd uitgevoerd. In het onderzoek werd vastgesteld dat op grond van de Mediawet (artikel 7.9 Mediawet 2008) de Minister van OCW besluiten van het Commissariaat kan schorsen en eventueel vernietigen. In theorie zou dit kunnen betekenen dat het Commissariaat niet in volledige onafhankelijkheid besluiten kan nemen. In de praktijk ligt het echter geheel anders: het schorsen of vernietigen van besluiten kan uitsluitend indien deze in strijd zijn met het recht of het algemeen belang (Algemene Wet Bestuursrecht). Bovendien heeft het Commissariaat de mogelijkheid tot het starten van een gerechtelijke procedure om een eventueel besluit tot vernietiging aan te vechten. Met andere woorden: als zelfstandig bestuursorgaan neemt het Commissariaat voor de Media zijn besluiten in volstrekte onafhankelijkheid.

Het College van Commissarissen dat het Commissariaat leidt (3 personen) wordt benoemd door de Minister/Staatssecretaris van OCW. De commissarissen dienen een hoge mate van onafhankelijkheid te hebben. Om dat te waarborgen omschrijft de Mediawet (artikel 7.4 Mediawet 2008) uitdrukkelijk met welke betrekkingen, lidmaatschappen en functies het lidmaatschap van het Commissariaat onverenigbaar is.

Gelet op deze waarborgen voor de onafhankelijkheid van het Commissariaat en tevens gelet op de zeer goede beoordeling in het eerdergenoemde onderzoek, ziet het kabinet geen reden om de Mediawet op dit punt aan te passen.

Tenslotte vragen deze leden of de Staatssecretaris bereid is om in zijn toekomstverkenning van het Nederlandse mediabeleid ook expliciet en uitvoerig aandacht te besteden aan de ontwikkeling op Europees niveau van zowel mediavrijheid en -pluralisme als convergentie van de audiovisuele wereld en de Nederlandse positie daarin.

De opdracht aan de Raad voor Cultuur voor deze Toekomstverkenning is besproken met de Kamer. De verkenning is o.a. geplaatst in het kader van de ontwikkelingen in het medialandschap; convergentie is daarbinnen een belangrijke factor. Mediavrijheid en -pluralisme zijn niet als expliciete thema's voor deze verkenning benoemd.

De leden van de GroenLinks-fractie maken zich grote zorgen over de ontwikkelingen ten aanzien van de mediavrijheid binnen en buiten Europa. De zorgelijke ontwikkelingen in Rusland, -met name gericht tegen de vrijheid om ieders seksuele gerichtheid te vieren-, maar ook ten aanzien van politieke en religieuze vrijheden, ondersteunen de leden in deze gedachte. Zij vragen de Staatssecretaris of en, zo ja, hoe hij tijdens deze informele Raad zijn collega's ertoe wil bewegen collectief stelling te nemen tegen dergelijke flagrante aantastingen van de menselijke waardigheid.

Het kabinet zal Rusland blijven herinneren aan zijn internationale verplichtingen die het zelf is aangegaan, waaronder het EVRM. In dit Nederland-Rusland jaar wordt de mensenrechtensituatie voortdurend aan de orde gesteld. Het kabinet zet dit punt dus actief op de agenda in de bilaterale contacten met de Russische autoriteiten.

Zo heeft de Minister van OCW tijdens haar recente bezoek aan Rusland haar zorgen geuit over de verslechterende mensenrechtensituatie en specifiek de verslechterende situatie van LHBT's («Lesbian, Gay, Bisexual, Transgender») bij de Russische Minister van Cultuur Medinsky en de Russische Minister van onderwijs Livanov. Buitenlandse Zaken coördineert hoe en wanneer Rusland wordt aangesproken op de verslechterende positie van LHBT's. Voor verdere vragen hierover is de Minister van Buitenlandse Zaken dan ook het eerste aanspreekpunt.